AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA M.21T

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2002

STAIR - GNÁTHLEIBHÉAL

(400 marc)

DÉ MÁIRT, 11 MEITHEAMH - TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 5.20

Ná freagair ach AON CHÚRSA AMHÁIN (Cúrsa I nó Cúrsa II).

Ba chóir an t-am chun léitheoireachta agus athbhreithniúcháin a thabhairt san áireamh san uasmhéid ama a luaitear le gach ceist.

CÚRSA I

Sibhialtacht an Renaissance
(Stair na hÉireann, 1477-1625; Stair na hEorpa, 1453-1618)

Freagair **GACH** ceann de na ceisteanna **A,B,C,D,E,F.**

Do stair na hÉireann a thagraíonn **A, B** agus **C;** do stair na hEorpa a thagraíonn **D, E** agus **F.**

A

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Freagair go hachomair OCHT gcinn díobh seo a leanas. Is fiú 5 mharc an ceann iad. Is leor abairt nó dhó i ngach cás.

1. Cad ab ea Cuallacht St. George déanach sa chúigiú haois déag in Éirinn?

2. Cén fáth ar measadh gur bagairt ar Mhonarcacht na dTúdarach a bhí i Lambert Simnel agus Perkin Warbeck?

3. Luaigh fáth **amháin** a raibh cathair na Gaillimhe rachmasach i dtús an séú haois déag.

4. Cén fáth ar cuireadh príosún ar Ghearóid Óg, 9ú hIarla Chill Dara i1534, i dTúr Londan?

5. Cad ab ea Acht an Cheannais, a rith Parlaimint an Reifirméisin i 1536?

6. Cén phríomhaidhm a bhí ag Conradh na nGearaltach?

7. Mínigh go hachomair an téarma "Géilleadh agus Athbhronnadh".

8. Cén difríocht a bhí idir an tinreamh ar pharlaimint 1541 – 1543 agus ar pharlaimintí roimhe sin?

9. Cén fáth ar thaistil An tAthair David Wolfe C.I. timpeall na hÉireann sa 1560í?

10. Luaigh ainm an leabhair a mbaintí úsáid as ag seirbhísí na hEaglaise Bunaithe (Protastúnaí) agus a tugadh isteach le linn réimeas Bhanríon Éilís I, 1558 – 1603.

11. Cén fáth ar bunaíodh na coláistí ar Mhór-Roinn na hEorpa do mhic léinn ó Éirinn déanach sa séú haois déag?

12. Scríobh síos fíric staire **amháin** mar gheall ar Fhiach Mac Aodha Ó Broin.

13. Cé a bhuaigh Cath an Átha Bhuí i 1598?

14. Cén fáth a raibh ceannairí Éireannacha i gcoitinne sásta nuair a tháinig Séamas I i réim mar rí tar éis bhás Bhanríon Éilís I i 1603?

15. Cén réimse den saothar daonna a luaitear le duine **amháin** díobh seo a leanas: Gráinne Mhaol; Micheál Ó Cléirigh; Fynes Morrison; Peter Lombard; Seathrún Céitinn; Richard Stanihurst.

B

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Scríobh alt gairid ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach. Is fiú 20 marc an ceann iad.

1. Díscaoileadh na Mainistreacha in Éirinn faoi réimeas Rí Anraí VIII.

2. Éire faoi réimeas Bhanríon Máire, 1553 – 1558.

3. Cuairt Sheáin Uí Néill ar chúirt Bhanríon Éilis I i 1562.

4. Comhdháil Chonnacht, 1585.

5. Fuadach Aodha Rua Uí Dhónaill i 1587.

6. An t-oideachas in Éirinn sa dara leath den séú haois déag.

C

(Uasmhéid ama a mholtar: 50 nóiméad)
Scríobh tuairisc ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach. Is fiú 60 marc an ceann iad.

1. Gearóid Mór, 8ú Iarla Chill Dara.

2. Tomás an tSíoda.

3. Plandáil na Mumhan faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
(i) Fáthanna na Plandála.
(ii) An chaoi ar cuireadh an phlandáil i bhfeidhm.
(iii) Ar éirigh léi nó ar theip uirthi mar iarracht?

4. An saol in Éirinn faoi réimeas na nGael faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
(i) Na filí agus an t-aos léinn.
(ii) Dlithe agus nósanna.
(iii) Feirmeoireacht agus bia.

5. Cath Chionn tSáile, 1601.

6. Plandáil Uladh faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
(i) Fáthanna na Plandála.
(ii) An chaoi ar cuireadh an phlandáil i bhfeidhm.
(iii) Ar éirigh léi nó ar theip uirthi mar iarracht?

D

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Freagair go hachomair OCHT gcinn díobh seo a leanas. Is fiú 5 mharc an ceann iad. Is leor abairt nó dhó i ngach cás.

1. Scríobh síos fíric stairiúil **amháin** mar gheall ar Rí Anraí VII Shasana.

2. Cén éacht ar a bhfuil cáil William Caxton bunaithe?

3. Cén tír ar sheol John Cabot chuici i 1497?

4. Cad ab ea pátrún in aimsir an Renaissance?

5. Cén fáth ar tháinig rath ar chathair Antwerp sa séú haois déag?

6. Cérbh iad na conquistadores?

7. Cén fáth ar cuireadh Sir Thomas More chun báis i Sasana i 1535?

8. Luaigh leasú **amháin** a rinne an Eaglais Chaitliceach de thoradh Chomhairle Thrionta.

9. Cén tábhacht don Eoraip a bhain le Cath Lepanto, 1571?

10. Cén fáth ar cuireadh Máire, Banríon na nAlbanach, chun báis i 1586?

11. Cén tionchar a bhí ag John Knox ar an saol in Albain déanach sa séú haois déag?

12. Cén fáth a raibh boilsciú airgeadais san Eoraip sa dara leath den séú haois déag?

13. Cad ab ea an "Gunpowder Plot", 1605?

14. Luaigh cúis **amháin** leis an gCogadh Tríocha Bliain.

15. Cén réimse den saothar daonna a luaitear le duine **amháin** díobh seo a leanas: Andrea Palladio; Treasa Avila; François Rabelais; Giovanni da Palestrina; Miguel de Cervantes; El Greco.

E

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Scríobh alt gairid ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach. Is fiú 20 marc an ceann iad.

1. Tábhacht phósadh Ferdinand agus Isabella don Spáinn.

2. Achrann Anraí VIII Shasana leis an bPápacht.

3. Seán Cailvín.

4. San Iognáid Loyola agus na hÍosánaigh.

5. Teacht chun cinn Mhoscó sa séú haois déag.

6. Niccolo Machiavelli **NÓ** William Shakespeare.

F

(Uasmhéid ama a mholtar: 50 nóiméad)
Scríobh tuairisc ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach. Is fiú 60 marc an ceann iad.

1. An Renaissance faoi **gach** ceann de na ceannteidil seo a leanas:
- **(i)** Na fáthanna ar thosaigh an Renaissance san Iodáil.
- **(ii)** Ealaín agus ealaíontóirí i Renaissance na hIodáile.
- **(iii)** An Renaissance lasmuigh den Iodáil (sa chuid eile den Eoraip).

2. Aois na Taiscéalaíochta faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
- **(i)** Na cúiseanna a bhí leis an taiscéalaíocht.
- **(ii)** Criostóir Columbus.
- **(iii)** Ferdinand Magellan.

3. Máirtín Liútar.

4. Pilib II, Rí na Spáinne, 1556 – 1598, faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
- **(i)** A réimeas laistigh den Spáinn.
- **(ii)** A chaidreamh leis an Ísiltír.
- **(iii)** A chaidreamh le Sasana.

5. Cogaí an Chreidimh sa Fhrainc, 1564 – 1598.

6. Forbairtí san eolaíocht i rith thréimhse do chúrsa, 1453 – 1618.

CÚRSA II

Sibhialtacht na Linne Seo
(Stair na hÉireann, 1868-1966; Stair na hEorpa, 1870-1966)
Freagair **GACH** ceann de na ceisteanna **A,B,C,D,E,F.**
Do stair na hÉireann a thagraíonn **A, B** agus **C;** do stair na hEorpa a thagraíonn **D, E** agus **F.**

A

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Freagair go hachomair OCHT gcinn díobh seo a leanas. Is fiú 5 mharc an ceann iad. Is leor abairt nó dhó i ngach cás.

1. Luaigh fáth **amháin** ar dhíbhunaigh Gladstone Eaglais na hÉireann i 1869.

2. Cen t-athrú ar an modh vótála a tugadh isteach leis an Acht Ballóide, 1872?

3. B'éigean do bhaill Pháirtí Fhéinrialtais Pharnell gealltanas páirtí a thabhairt. Cén gealltanas ab ea é?

4. Luaigh aidhm **amháin** de chuid Chonradh na Gaeilge.

5. Cad ab ea *An Claidheamh Solais*?

6. Cén bhaint a bhí ag an long, an *Titanic*, le hÉirinn?

7. Cén fáth a bhfuil tábhacht le hEoin Mac Néill i stair na hÉireann?

8. Luaigh tionscal mór **amháin** i gCúige Uladh roimh 1914.

9. Nuair a bhris an Chéad Chogadh Domhanda amach i 1914, cad a mhol John Redmond do Óglaigh na hÉireann a dhéanamh?

10. Cé bhí ina chéad Uachtarán ar Éirinn i 1938?

11. Ainmnigh an comhlacht státurraithe a ghlac freagracht as an gcóras iompair phoiblí ó 1944 i leith.

12. Scríobh síos fíric pholaitiúil **amháin** mar gheall ar Éirinn sna 1950í.

13. Luaigh fáth **amháin** nár atoghadh Fianna Fáil mar rialtas i 1948.

14. Luaigh toradh tábhachtach **amháin** ar bhunú Teilifís Éireann i 1961.

15. Cén réimse den saothar daonna a luaitear le duine **amháin** díobh seo a leanas:
Anna Parnell; J. M. Synge; Maud Gonne McBride; John Dillon; Ronnie Delaney; Patrick Kavanagh.

B

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Scríobh alt gairid ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach. Is fiú 20 marc an ceann iad.

1. Isaac Butt.

2. Cogadh na Talún, 1879 – 1882.

3. Sir Horace Plunkett agus Gluaiseacht na gComharchumann.

4. Stailc agus Frithdhúnadh, 1913.

5. Cumann na nGaedheal sa Rialtas, 1922 – 1932.

6. Tuaisceart Éireann, 1920 – 1966.

C

(Uasmhéid ama a mholtar: 50 nóiméad)
Scríobh tuairisc ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach . Is fiú 60 marc an ceann iad.

1. Charles Stewart Parnell.

2. Cur i gcoinne an Fhéinrialtais ag na hAondachtaithe faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
- **(i)** Na cúiseanna a bhí ag na hAondachtaithe le bheith i gcoinne an Fhéinrialtais.
- **(ii)** Na modhanna ar baineadh úsáid astu chun cur i gcoinne Féinrialtais.
- **(iii)** Críchdheighilt na hÉireann, 1920.

3. Éirí Amach na Cásca, 1916.

4. Éire, 1919 – 1923, faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
- **(i)** Cogadh na Saoirse, 1919 – 1921.
- **(ii)** An Conradh Angla-Éireannach, 1921.
- **(iii)** An Cogadh Cathartha, 1922 – 1923.

5. Rialtas Fhianna Fáil, 1932 – 1948, faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
- **(i)** An Conradh a bhaint as a chéile, 1932 – 1938.
- **(ii)** An Cogadh Eacnamaíochta, 1932 – 1938.
- **(iii)** Blianta an Chogaidh, 1939 – 1945.

6. An Chéad Rialtas Idir-Pháirtí, 1948 – 1951 **NÓ** Seán Lemass.

D

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Freagair go hachomair OCHT gcinn díobh seo a leanas. Is fiú 5 mharc an ceann iad. Is leor abairt nó dhó i ngach cás.

1. Luaigh cúis **amháin** ar bhuaigh an Phrúis ar an bhFrainc sa Chogadh Franca-Phrúiseach, 1870 – 1871.

2. Luaigh cúis **amháin** ar bhris réabhlóid amach sa Rúis faoi na Sáir i 1905.

3. Luaigh cúis **amháin** leis an teannas idir an Bhreatain agus an Ghearmáin roimh 1914.

4. Luaigh cúis **amháin** ar lorg tíortha na hEorpa coilíneachtaí thar lear sa tréimhse, 1870 – 1914.

5. I 1905 ghlac Sár Nioclás II le bunú *Duma* sa Rúis. Cad ab ea *Duma*?

6. Cén eachtra a tharla i Sarajevo ar 28 Meitheamh, 1914?

7. Cén phríomhaidhm a bhí ag Conradh na Náisiún?

8. Cén fáth ar thionscain Lenín an Beartas Nua Eacnamaíochta sa Rúis Shóivéadach i 1921?

9. Cén fáth ar thug an Rí Éadbhard VIII suas an choróin i 1936?

10. Luaigh cúis **amháin** ar bhuaigh fórsaí an Ghinearál Franco Cogadh Cathartha na Spáinne.

11. Cad ab ea an "Cogadh Bréige" sa tréimhse, Deireadh Fómhair 1939 – Aibreán 1940?

12. Cén fáth a gceaptar gur chuir Cath Stalingrad casadh mór ar an Dara Cogadh Domhanda?

13. Cé tháinig i gcomharbacht ar Neville Chamberlain mar Phríomh-Aire ar an mBreatain i 1940?

14. Ainmnigh críoch **amháin** thar lear ar tharraing an Bhreatain amach as idir 1945 agus 1966.

15. Cén réimse den saothar daonna a luaitear le duine **amháin** díobh seo a leanas:
Marie Curie; Leo Tolstoy; Guglielmo Marconi; Rosa Luxemburg; William Beveridge; Imre Nagy.

E

(Uasmhéid ama a mholtar: 20 nóiméad)
Scríobh alt gairid ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach. Is fiú 20 marc an ceann iad.

1. Scannail pholaitiúla sa Fhrainc, 1871 – 1914.

2. Gluaiseacht na Suffragettes sa Bhreatain.

3. Conradh Versailles, 1919.

4. Pleananna Cúig Bliana Stailín.

5. Charles de Gaulle.

6. Forbairtí san eolaíocht agus sa teicneolaíocht, 1870 – 1966.

F

(Uasmhéid ama a mholtar: 50 nóiméad)
Scríobh tuairisc ar DHÁ cheann díobh seo faoi seach. Is fiú 60 marc an ceann iad.

1. An Ghearmáin faoi Bismarck, 1871 – 1890.

2. An Chéad Chogadh Domhanda faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
(i) Plean Schlieffen.
(ii) Fronta an Iarthair.
(iii) An Cogadh ar Muir.

3. Réabhlóid na Bolshevik sa Rúis, 1917.

4. Benito Mussolini.

5. Adolf Hitler faoi **gach** ceannteideal díobh seo a leanas:
(i) Teacht i gcumhacht Hitler sa Ghearmáin, 1919 – 1933.
(ii) Bunú an Stáit Naitsígh sa Ghearmáin, 1933 – 1939.
(iii) Hitler agus na Giúdaigh.

6. An Eoraip Iar-Chogaidh, 1945 – 1966, faoi **gach** ceannteideal diobh seo a leanas:
(i) Beartas Marshall agus téarnamh na hEorpa.
(ii) Géarchéim Bheirlín, 1948 – 1949.
(iii) Comhphobal Eacnamaíochta na hEorpa (CEE) go dtí 1966.